

Paweł Rabczyński

Nowa ewangelizacja „ludów pochrześcijańskich”

Nurt SVD 50/2 (140), 263-280

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Nowa ewangelizacja „ludów pochrześcijańskich” Evangelisation of the “Post-Christian Societies”

Paweł Rabczyński

rabczynski@o2.pl

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski

Ur. 1973 w Nidzicy, ksiądz archidiecezji warmińskiej, doktor teologii fundamentalnej (KUL, 2003), rektor Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum” w Olsztynie, adiunkt w Katedrze Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie. Zainteresowania naukowe: chrystologia, eklezjologia, ekumenizm oraz teologia powołania.

Podejmując problematykę nowej ewangelizacji „ludów pochrześcijańskich” należy najpierw przyjrzeć się głównym wyzwaniom współczesnego świata, a więc podjąć analizę rzeczywistości, która z jednej strony stanowi kontekst ewangelizacji dzisiaj, a z drugiej jest wyznacznikiem tego, co w tytule niniejszego opracowania nazwano „ludami pochrześcijańskimi”, czy też inaczej – bardziej ogólnie i chyba bezpieczniej – „światem pochrześcijańskim”. Do takiej drogi zachęca papież Franciszek w posynodalnej adhortacji apostołskiej *Evangelii gaudium*, kiedy mówi o potrzebie „ewangelicznego rozeznania”, mającego na celu wyjaśnienie możliwie wszystkich aspektów duszpasterskich, które

„[...] mogą zahamować lub osłabić dynamikę odnowy misyjnej Kościoła, ponieważ albo dotyczą życia i godności ludu Bożego, albo mają wpływ na podmioty, które bardziej bezpośrednio należą do instytucji kościelnych i podejmują zadania ewangelizacji”¹.

¹ Franciszek, *Posynodalna adhortacja apostołska o głoszeniu Ewangelii w świecie „Evangelii gaudium”* (EG), Kraków 2013, nr 51.

Biskup Rzymu mówi wprost o konieczności badania znaków czasu oraz o wykorzystaniu tych wszystkich analiz współczesności, które zawarte są w różnych dokumentach Magisterium Kościoła².

Po omówieniu wyzwań współczesności, stanowiących – jak zobaczymy – oznaki kryzysu kultury i wiary, zostanie przybliżone tytułowe pojęcie „ludy pochrześcijańskie”. Wobec ukazanych głównych cech krajów i narodów określanymi jako „pochrześcijańskie”, gdzie na pierwsze miejsce wysuwa się obojętność religijna i sekularyzm, konieczne jest podjęcie przez Kościół nowej ewangelizacji. To nowe wyrażenie, tak bardzo dziś popularne i nośne, zostanie pokrótce zaprezentowane w kluczu historycznym, począwszy od intuicji dokumentów Soboru Watykańskiego II i Pawła VI aż do współczesnego nauczania magisterialnego zawartego w wypowiedziach papieży: Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka. Wspólny mianownik odczytany ze wskazanych źródeł stanowi przekonanie, że – niezależnie od czasów i sytuacji – misją Kościoła jest ewangelizacja.

Zgodnie z założeniem autora artykuł nie wyczerpuje podjętej w tytule tematyki. Ukazuje ją w sposób szkicowy, sygnalizując główne problemy z nią związane, tak aby mogły stać się punktem wyjścia do dalszych badań i opracowań. Jeśli treści tu przedstawione staną się dla kogoś inspiracją do własnych poszukiwań naukowych lub zaowocują podjęciem konkretnego działania w nurcie nowej ewangelizacji, znaczy to, że autor osiągnął zamierzony cel.

1. Wyzwania współczesności kontekstem nowej ewangelizacji

1.1. Kryzys kultury i wiary

Człowiek jest z natury istotą kulturową. Tworzy kulturę i sam jest przez nią kształtowany. Kultura zasadniczo wpływa na jego wychowanie i rozwój³. Niestety, współcześnie coraz częściej obserwujemy

² Tamże.

³ Jan Paweł II, Przemówienie w siedzibie UNESCO *W imię przyszłości kultury*, Paryż, 2 czerwca 1980 r., nr 6, w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. X: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek – Europa*, cz. 2: *Francja, Hiszpania, Portugalia, kraje Beneluksu*, Kraków 2008, s. 100-101: „Genus humanum arte ratione vivit” – te słowa jednego z największych geniuszów chrześcijaństwa, który był równocześnie twórczym kontynuatorem myśli antycznej, sięgają poza krąg współczesnego znaczenia kultury zachodniej, czy to śródziemnomorskiej, czy atlantyckiej. Mają one sens ogólnoludzki, w którym spotykają się ze sobą różne tradycje, stanowiące duchowe dziedzictwo ludzkości i różne epoki jej kultury. Znaczenie istotne kultury, wedle powyższych słów św. Tomasza z Akwinu, polega na tym, że jest ona właści-

destrukcyjny wpływ kultury na człowieka, który ma swoją przyczynę w pozbawianiu kultury wymiarów transcendentnych, odniesień do rzeczywistości nadprzyrodzonej, do Boga⁴.

Paweł VI w adhortacji apostolskiej *Evangelii nuntiandi* mówi wprost o rozdźwięku między Ewangelią a kulturą i nazywa to zjawisko dramatem naszych czasów⁵. Benedykt XVI w Liście apostolskim *Porta fidei* stwierdza:

„Podczas gdy w przeszłości można było rozpoznać jednorodną tkankę kulturową, powszechnie akceptowaną w swym odniesieniu do treści wiary i inspirowanych nią wartości, to obecnie wydaje się, że w znacznej części społeczeństwa już tak nie jest z powodu głębokiego kryzysu wiary, który dotknął wielu ludzi”⁶.

Współczesna kultura przestała być nośnikiem wiary i wartości chrześcijańskich. W konsekwencji wiara przestała być oczywistą przesłanką codziennego życia. Korzenie takiej sytuacji – stwierdza kardynał Paul Poupard, były przewodniczący Papieskiej Rady ds. Kultury – tkwią w oświeceniowych propozycjach zamykania religii w granicach rozumu i redukcji religii do etyki, co w ciągu ostatnich dwóch wieków doprowadziło do „oderwania kultury od Kościoła”⁷. Współcześnie mamy więc do czynienia i z kryzysem kultury i z kryzysem wiary, bowiem ani kultura bez wiary, ani wiara bez kultury nie mogą skutecznie pełnić swoich funkcji.

wym kształtem życia człowieka jako takiego. Człowiek żyje prawdziwie ludzkim życiem dzięki kulturze. Jego życie jest kulturą również i w tym znaczeniu, że poprzez nią człowiek odznacza się i odróżnia od całej reszty istnień wchodzących w skład widzialnego świata: człowiek nie może obejść się bez kultury. Kultura jest właściwym sposobem istnienia i bytowania człowieka. Człowiek bytuje zawsze na sposób jakiejś kultury sobie właściwej, która z kolei stwarza pomiędzy ludźmi właściwą dla nich więź, stanowiąc o międzyludzkim i społecznym charakterze ludzkiego bytowania. Stąd też w jedność kultury, jako właściwego sposobu istnienia człowieka, bierze zarazem początek wielość kultur, wśród których człowiek bytuje. W tej wielości człowiek rozwija się, nie tracąc istotnego kontaktu z jednością kultury jako podstawowego i istotnego wymiaru swego istnienia i bytowania”.

⁴ Zob. J. Kulisz, *Wiara i kultura miejscem współczesnej apologii chrześcijaństwa*, Warszawa 2013, s. 13-64.

⁵ Paweł VI, Adhortacja apostolska o ewangelizacji w świecie współczesnym *Evangelii nuntiandi* (EN), Warszawa 1986, nr 20.

⁶ Benedykt XVI, List apostolski w formie motu proprio *Porta fidei* ogłaszający rok wiary, Tarnów 2012, nr 2.

⁷ P. Poupard, *Ten papież jest darem od Boga. Rozmowa z M.-J. Guillaume*, tłum. E. Król-Cebulska, Katowice 2002, s. 90.

1.2. Sprzeczności i wyzwania współczesności

Świat współczesny, dotknięty kryzysem kultury i wiary, jest pełen sprzeczności, ale także wyzwań. Zdomowały się one w kulturze silnie oddziałującej na wspólnoty chrześcijańskie, na ich byt i rozwój, a także na pojedynczego człowieka, który jest protagonistą kultury, jej twórcą i odbiorcą. W zglobalizowanym świecie społeczne, ekonomiczne, polityczne i religijne konteksty współczesności bardzo szybko się rozpowszechniają i asymilują z różnymi kulturami. Nierzadko kwestionują one chrześcijańską tożsamość i wiarę. Widać to bardzo wyraźnie na przykładzie Starego Kontynentu, którego mieszkańcy jakby utracili pamięć historyczną i zagubili ewangeliczne dziedzictwo⁸. Mimo obecności w przestrzeni publicznej znaków i symboli chrześcijańskich postępująco zeświecczenie sprawia, że dla wielu są one jedynie pamiątką przeszłości, nieobecną w codziennym doświadczeniu. W takich warunkach kulturowych koncepcja życia oparta na Ewangelii jest nie tylko zagrożona, ale nawet wydaje się czymś wręcz nienaturalnym, obcym, wymagającym ciągłego uwiarygodniania. Wzrasta więc trudność w przeżywaniu osobistej relacji z Jezusem Chrystusem. Podobnie w wielu sferach życia publicznego łatwiej jest deklorować się jako ateista lub agnostyk niż człowiek wierzący w Boga⁹.

Marginalizowanie chrześcijańskiego dziedzictwa, które stanowi fundament wszystkich ludzkich odniesień, bardzo często prowadzi do lęku przed przyszłością, do egzystencjalnej pustki i utraty sensu życia. Widoczne są trudności w podejmowaniu definitywnych wyborów życiowych, co przekłada się na spadek współczynnika urodzeń, zmniejszanie się liczby powołań do kapłaństwa i życia konsekrowanego, a także kryzys instytucji małżeństwa i rodziny. Poza tym zauważa się coraz mniej przejawów międzyludzkiej solidarności. Powiększa się grupa ludzi osamotnionych, pozostawionych bez jakiegokolwiek wsparcia¹⁰.

Do wymienianych w wielu dokumentach magisterialnych sprzeczności oraz wyzwań współczesności należą: utrata własnej tożsamości i sensu życia, kryzys rodziny, sekularyzacja, relatywizm moralny i prawny, hedonizm, konsumpcjonizm, indywidualizm, fun-

⁸ Zob. J. Krucina, *Nowa ewangelizacja – obojętności i agnostycyzmowi naprzeciw*, w: I. Dec (red.), *Ecclesia in Europa – Kościół w Europie i w Polsce*, Wrocław 2005, s. 123-128; R. Rogowski, *Chrześcijańsin w Europie. „Trwajcie mocno w wierze”* (Kor 16, 13), w: tamże, s. 135-139.

⁹ Zob. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostołska *Ecclesia in Europa* (EE), Watykan 2003, nr 7.

¹⁰ Zob. tamże, nr 8.

damentalizm religijny, zjawisko migracji, globalizacja, rozwój kultury medialnej, a także cyfrowej, presja środków społecznego przekazu, egocentryzm oraz skupianie się na potrzebach jednostki, kultura efemeryczności, natychmiastowości i pozorów, przemiany gospodarcze, rozwój nauki i techniki, kryzys polityczny, napięcia społeczne, pogłębiające się i przybierające nowe formy ubóstwo, rozprzestrzenianie się sekt, nowych ruchów religijnych oraz ideologii New Age¹¹.

Przywołane prądy ideowe, procesy i czynniki wpływające na realia bytowania współczesnego człowieka powinny być rozpoznawane, odczytywane i oceniane, tak aby je umiejętnie przemieniać i wykorzystywać w działalności ewangelizacyjnej, w misji prowadzenia wszystkich na spotkanie z Jezusem Chrystusem i Jego Kościołem¹². Od wspólnot kościelnych będzie to wymagało odważnej oraz pełnej nadziei refleksji nad własnym stylem życia, strukturami myśli i wartościami, a także językiem komunikacji¹³.

¹¹ Zob. Jan Paweł II, Posynodalna adhortacja apostolska *Christifideles laici* (ChL), nr 4-6, 34, w: *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Kraków 1996, s. 353-356, 409-412; tenże, Encyklika *Redemptoris missio* (RM), nr 37, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. I: *Encykliki*, Kraków 2006, s. 356-358; tenże, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Africa*, nr 40-41, 47-52 w: *Adhortacje apostolskie Ojca Świętego Jana Pawła II*, Kraków 1996, s. 716-717; tenże, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in America* (EAm), nr 73, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 721-722; tenże, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Asia*, nr 6-8, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 735-741; tenże, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Oceania*, nr 18, w: Jan Paweł II, *Dzieła zebrane*, t. II: *Adhortacje*, Kraków 2006, s. 819-821; EE, nr 7-10; Benedykt XVI, List apostolski w formie motu proprio *Ubicumque et semper* (US), „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., nr 1 (329), 2011, s. 12-13; *Lineamenta – Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, Watykan 2011, nr 6; Orędzie końcowe XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów *Ewangelia w świecie*, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., nr 12 (348), 2012, s. 28-36, nr 6; Benedykt XVI, Posynodalna adhortacja apostolska *Ecclesia in Medio Oriente*, Warszawa 2012, nr 29-36; EG, nr 61-75. Zob. także A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. I, Katowice 1995, s. 125-203.

¹² Zob. Orędzie końcowe XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów *Ewangelia w świecie*, nr 10.

¹³ *Lineamenta – Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, nr 7: „W tym właśnie tkwi specyfika i moc tego narzędzia, jakim jest nowa ewangelizacja: trzeba patrzeć na te konteksty, na te zjawiska, umiając przewyciężyć warstwę emotywną oceny obronnej i zależnionej, aby w sposób obiektywny dostrzec przejawy, wyzwania i kruchość tego, co nowe. «Nowa ewangelizacja» oznacza zatem starać się w naszych Kościołach lokalnych wypracowywać sposoby odczytania wspomnianych powyżej zjawisk w taki sposób, by nadzieję Ewangelii przełożyć na słowa,

1.3. Kim są „ludy pochrześcijańskie”?

„Ludy pochrześcijańskie” to narody, społeczności, wspólnoty, ale także pojedyncze osoby wywodzące się lub przynajmniej się do tradycji chrześcijańskiej, które zostały dotknięte wspomnianym wyżej kryzysem kultury i wiary. Skutkiem tego stanu rzeczy jest utrata przez człowieka własnej tożsamości i sensu istnienia.

Opisowe określenie ludów „pochrześcijańskich” znajdziemy w posynodalnej adhortacji apostołskiej *Christifideles laici*:

„[To] całe kraje i narody, w których niegdyś religia i życie chrześcijańskie kwitły i dały początek wspólnocie wiary żywej i dynamicznej, a dzisiaj podlegają procesowi radykalnych przemian wskutek szerszego się zobojętnienia, sekularyzmu i ateizmu. Chodzi tu przede wszystkim o kraje i narody należące do tak zwanego Pierwszego Świata, w których dobrobyt materialny i konsumizm, aczkolwiek przemieszane z sytuacjami zastraszającej nędzy i ubóstwa, sprzyjają i hołdują zasadzie: „żyć tak, jak gdyby Bóg nie istniał”. W narodach tych zobojętnienie religijne i zupełny brak praktycznego odniesienia do Boga nawet w obliczu najpoważniejszych problemów życiowych są zjawiskami nie mniej niepokojącymi i destruktywnymi niż jawny ateizm. I nawet jeśli wiara chrześcijańska zachowała się jeszcze w niektórych tradycjach i obrzędach, to stopniowo traci ona swe miejsce w najistotniejszych momentach ludzkiej egzystencji, takich jak narodziny, cierpienie i śmierć. W rezultacie, współczesnego człowieka stojącego w obliczu tajemnic i pytań, na które nie znajduje odpowiedzi, ogarnia rozczarowanie i rozpacz lub nawet pokusa wyeliminowania źródła tych problemów przez położenie kresu ludzkiemu życiu”¹⁴.

---

które można wprowadzić w życie. Oznacza to, że Kościół się buduje, kiedy godzi się stawić czoło tym wyzwaniom, stając się coraz bardziej twórcą cywilizacji miłości. Ponadto, «nowa ewangelizacja» oznacza mieć odwagę postawić pytanie o Boga wewnątrz tych wszystkich problemów, realizując specyfikę misji Kościoła i ukazując w ten sposób, jak perspektywa chrześcijańska oświeca w sposób oryginalny wielkie problemy dziejów. Nowa ewangelizacja domaga się od nas, byśmy konfrontowali się z tymi kontekstami, nie zamykając się w naszych wspólnotach i naszych instytucjach, lecz podejmując wyzwanie, jakim jest wejście w te konteksty, aby zabrać głos i od wewnątrz wnieść nasze świadectwo. Taką formę *martyria* chrześcijańska przyjmuje w dzisiejszym świecie, godząc się na konfrontację również z tymi niedawnymi formami agresywnego ateizmu czy skrajnej sekularyzacji, której celem jest usunięcie kwestii Boga z życia człowieka”.

¹⁴ ChL, nr 34.

Używając porównania kardynała Pouparda można powiedzieć, że „ludy pochrześcijańskie” zachowują się jak „zmęczony Prometeusz, zmieniający się w Narcyza, zakochanego próżnie w swoim własnym odbiciu, który wskutek zbyt częstego kierowania swojego pozabawionego złudzeń spojrzenia na wszystko, traci sens życia”¹⁵. Człowiek należący do „pochrześcijańskiego” świata promuje antropologię bez Chrystusa, pragnie być jak Bóg albo przynajmniej zająć Jego miejsce w społeczeństwie. Do kultury chrześcijańskiej odnosi się z obojętnością i niczym nieuzasadnionym urazem. Hołdując fałszywej alternatywie: albo ja i moja wolność, albo Bóg i moja niewola, sytuuje Stwórcę w roli swego konkurenta. Pochłonięty doczesnością, nie wierzy w zbawienie ofiarowane każdemu w Jezusie Chrystusie. W konsekwencji odrzuca Kościół, postrzegając go jako źródło swej alienacji¹⁶.

W „pochrześcijańskim” świecie, zdominowanym przez kryzys kultury i wiary, trudno jest doświadczyć spotkania z Jezusem Chrystusem – Bogiem żyjącym i ożywiającym, „Bogiem z nami”, Bogiem „dla nas i dla naszego zbawienia”. Trudno także doświadczyć Jego Kościoła jako wspólnoty, która gromadzi, jednoczy z Bogiem i innymi ludźmi, uobecnia oraz udziela Chrystusa, a przez to stanowi nadzieję dla świata, oś jego dynamizmu, siłę ukazującą sens życia. Ratunkiem dla ludów „pochrześcijańskich” jest nowa ewangelizacja.

2. Pilna potrzeba nowej ewangelizacji

W związku z poszerzającą się przestrzenią religijnej obojętności i laicyzacji, która skutkuje oderwaniem się od tradycji chrześcijańskiej, konieczna jest nowa ewangelizacja. Tylko ona może zapewnić rozkwit czystej i głębokiej wiary oraz odrodzenie chrześcijańskiej tkanki samych wspólnot kościelnych w krajach i narodach „pochrześcijańskich”. Celem nowej ewangelizacji jest

„[...] kształtowanie dojrzałych wspólnot kościelnych, w których wiara ujawnia się i urzeczywistnia w całym swoim pierwotnym znaczeniu jako przyłgnięcie do osoby Chrystusa i do Jego Ewangelii, jako spotkanie i sakramentalna komunია z Chrystusem, jako życie w duchu miłości i służby”¹⁷.

¹⁵ P. Poupard, *Ten papież...*, dz. cyt., s. 218.

¹⁶ EE, nr 9.

¹⁷ ChL, nr 34.

2.1. Ewangelizacja podstawowym obowiązkiem Kościoła

Pojęcie nowej ewangelizacji jest już obecne, choć jeszcze niewyraźnie, w nauczaniu Soboru Watykańskiego II. To podczas jego obrad Kościół odnowił swą tożsamość i rozpoczął nową epokę dialogu ze światem współczesnym¹⁸. W Dekrecie o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes* mówi się wprost o tym, że cały Kościół jest misyjny, a ewangelizacja stanowi jego podstawowy obowiązek. Aby odpowiedzialnie wypełniać to zadanie, potrzebna jest głęboka odnowa wewnętrzna Kościoła¹⁹. Ponadto tłumaczy się, że „łaska odnowy nie może wzrastać we wspólnotach, jeśli każda z nich nie rozszerza obszarów miłości aż po krańce ziemi i nie troszczy się tak samo o tych, którzy są z dala od nich, jak o tych, którzy są ich członkami”²⁰.

Papież Paweł VI w adhortacji apostolskiej *Evangelii nuntian-di* pogłębia intuicję zawartą w *Ad gentes*. Podkreśla, że Kościół istnieje dla ewangelizacji. Ewangelizacja jest jego powołaniem, misją i stanowi o jego tożsamości:

„Obowiązek ewangelizacji należy uważać za łaskę i właściwe powołanie Kościoła; wyraża on najprawdziwszą jego właściwość. Kościół jest dla ewangelizacji, czyli po to, aby głosił i nauczał słowa Bożego, ażeby przez nie dochodził do nas dar łaski, żeby grzesznicy jednali się z Bogiem, a wreszcie żeby uobecniał nieustannie ofiarę Chrystusa w odprawianiu Mszy św., która jest pamiątką Jego śmierci i chwalebного Zmartwychwstania”²¹.

Papież uwypukla chryologiczną i eklezjologiczną zasadę działalności misyjnej. Działalność ewangelizacyjna Kościoła jest niczym innym jak kontynuacją tego, co czynił sam Jezus Chrystus, a więc głoszeniem Dobrej Nowiny o zbawieniu (zob. J 20, 21n). Kościół stanowi owoc ewangelizacji prowadzonej przez Jezusa i Dwunastu. Zrodzony z misji Wcielonego Słowa sam zostaje posłany, aby przepowia-

¹⁸ Zob. Paweł VI, Encyklika *Ecclesiam suam*, Wrocław 2006; Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei. Jan Paweł II odpowiada na pytania Vittoria Messoriego*, Lublin 1994, s. 123-125.

¹⁹ Zob. Sobór Watykański II, Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes*, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*, Poznań 2002, nr 35; A. Lewek, *Nowa ewangelizacja...*, t. I, dz. cyt., s. 25-27.

²⁰ Sobór Watykański II, Dekret o misyjnej działalności Kościoła *Ad gentes*, nr 37.

²¹ EN, nr 14. Zob. także A. Lewek, *Nowa ewangelizacja...*, t. I, dz. cyt., s. 29-31.

dać i obwieszczać Ewangelię (zob. Mt 28, 19n)²². Należy jednak pamiętać, że misja wspólnoty eklezjalnej rozpoczyna się od ewangelizowania samej siebie poprzez ustawiczne nawracanie się i odnawianie, tak aby wiarygodnie ewangelizować innych²³.

Tylko ewangelizacja – stwierdza Paweł VI – stanowi adekwatną odpowiedź Kościoła na wspomniany już rozdzźwięk między Ewangelią a kulturą. Wielowarstwowy proces ewangelizacji kultury jest ukierunkowany na całościową inkulturację Dobrej Nowiny. Dzięki tym działaniom kryzys dotyczący kulturę zostaje przezwyciężony, a sama ludzka kultura, poprzez ponowne zespolenie z Ewangelią, odradza się²⁴.

Nowe spojrzenie na ewangelizację, zawarte w adhortacji *Evangelii nuntiandi*, stało się impulsem dla biskupów zebranych na III Ogólnej Konferencji Episkopatów Ameryki Łacińskiej w Puebla w lutym 1979 roku. Dokument końcowy, zatytułowany *Ewangelizacja w teraźniejszości i przyszłości Ameryki Łacińskiej*, oparto na trzech prawdach doktrynalnych: o Jezusie Chrystusie, naturze i misji Kościoła oraz godności i przeznaczeniu człowieka. Szukając dróg skutecznej ewangelizacji, podkreślono decydujące znaczenie dogłębnego przeniknięcia Ewangelią konkretnej sytuacji kulturowej. To właśnie w tym dokumencie pojawia się pojęcie nowej ewangelizacji²⁵.

---

²² EN, nr 27: „Ewangelizacja będzie zawsze zawierać – jako fundament, centrum i szczyt całego swego dynamizmu – także to jasne stwierdzenie: w Jezusie Chrystusie, Synu Bożym, który stał się człowiekiem, umarł i zmartwychwstał, ofiarowane jest każdemu człowiekowi zbawienie, jako dar łaski i miłosierdzia Bożego. Zbawienie to nie jest jakimś zbawieniem doczesnym, polegającym na zaspokojeniu wielkiej ilości potrzeb materialnych albo też duchowych, które zamykają się w granicach życia ziemskiego, i które równają się w pełni pragnieniom, życzeniom, zabiegom i walkom doczesnym, ani nawet nie jest to zbawienie, wykraczające poza te wszystkie granice, by dopełnić się w jakimś zespoleniu z jedynym «Absolutem», czyli z Bogiem: jest to zbawienie nadprzyrodzone i eschatologiczne, które z całą pewnością zaczyna się w tym życiu, a wypełnia w wieczności”.

²³ Tamże, nr 15.

²⁴ Zob. tamże, nr 20. O inkulturacji Ewangelii zob. A. Lewek, *Nowa ewangelizacja w duchu Soboru Watykańskiego II*, t. II, Katowice 1995, s. 89-133.

²⁵ Zob. III Ogólna Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej, *Dokument końcowy*, Puebla 1979, nr 366, 386. Zob. także K. Koch, *Szanse i problemy „Nowej Ewangelizacji” na zachodzie jako animacja i ostrzeżenie dla Polski*, w: K. Gózdź (red.), *Nowa ewangelizacja odpowiedzią na wyzwania obecnego czasu*, Lublin 1993, s. 48; J.O. Ruiz Arenas, *Dokument z Aparecidy a wskazówki pastoralne Papieża Franciszka*, <http://nowaewangelizacja.org/abp-jose-octavio-ruiz-arenas-dokument-z-aparecidy-a-wskazowki-pastoralne-papieza-franciszka/> [dostęp: 21.10.2015].

2.2. Z nową ewangelizacją w nowe tysiąclecie

Bardzo wyraźnie o nowej ewangelizacji mówił Jan Paweł II podczas swej pierwszej pielgrzymki apostołskiej do Polski w 1979 roku. W homilii wygłoszonej podczas mszy świętej w sanktuarium Świętego Krzyża w Mogile 9 czerwca 1979 roku padły znamienne słowa:

„Tam, gdzie stawia się krzyż, powstaje znak, że dotarła już Dobra Nowina o zbawieniu człowieka przez Miłość. [...] Kiedy postawiono opodal tego miejsca nowy, drewniany krzyż, było to już w okresie milenium. Otrzymaliśmy znak, że na progu nowego tysiąclecia – w te nowe czasy i nowe warunki wchodzi na nowo Ewangelia. Że rozpoczęła się nowa ewangelizacja, jak gdyby druga, a przecież ta sama, co pierwsza”²⁶.

Podczas przygotowań do uroczystych obchodów 500-lecia początków ewangelizacji kontynentu amerykańskiego, kreśląc plan nowej ewangelizacji dla tej części świata, papież Jan Paweł II, przemawiając do Rady Episkopatu Ameryki Łacińskiej w Port-au-Prince (Haiti), stwierdził:

„Wspomnienie 500-lecia ewangelizacji osiągnie swe pełne znaczenie, jeżeli będzie ono zaangażowaniem się was, biskupów, wraz z waszymi kapłanami i wiernymi; zaangażowaniem się nie w powtórny ewangelizację, ale właśnie w ewangelizację nową. Nową w swym zapale, w swych metodach, w swym wyrazie”²⁷.

Później, w adhortacji *Ecclesia in America*, tłumaczył i wyjaśniał, że:

„[...] ze względu na istniejące dziś wielkie zróżnicowanie w całym świecie, także program ewangelizacji powinien być zróżnicowany, przede wszystkim w świetle dwu ewidentnie odmiennych sytuacji: krajów dotkniętych w wysokim stopniu sekularyzacją i pozostałych, tych, w których «chrześcijańskie tradycje pobożności i religijności ludowej pozostały jeszcze żywe»”²⁸.

W encyklice *Redemptoris missio* odnajdujemy apel Biskupa Rzymu skierowany do całego Kościoła:

²⁶ Jan Paweł II, *Homilia w czasie Mszy św. odprawianej przed opactwem OO. Cystersów w Mogile, 9 czerwca 1979, nr 1*, w: Jan Paweł II, *Dziela zebrane*, t. IX: *Homilie i przemówienia z pielgrzymek - Europa*, cz. 1: Polska, Kraków 2008, s. 149.

²⁷ Jan Paweł II, *Przemówienie podczas Zgromadzenia Plenarnego CELAM, Port au Prince 9 III 1983, nr 3* [tekst przemówienia jest podzielony na numery – przyp. red.], „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., nr 4, 1983, s. 29.

²⁸ EAm, nr 6.

„Dziś Kościół musi stawić czoło innym wyzwaniom, kierując się ku nowym horyzontom zarówno w pierwszej misji wśród narodów, jak i w nowej ewangelizacji ludów, którym Chrystus był już przepowiadany. Dziś od wszystkich chrześcijan, od wszystkich Kościołów partykularnych i od Kościoła powszechnego wymaga się tej samej odwagi, jaka pobudzała misjonarzy przeszłości, tej samej gotowości do słuchania głosu Ducha Świętego”²⁹.

Jan Paweł II posługiwał się terminem „nowa ewangelizacja”, aby wyrazić potrzebę nowego zapału misyjnego i ewangelizacyjnego na miarę wyzwań współczesności³⁰. Mówiąc o nowej ewangelizacji zapraszał Kościół do tworzenia nowych programów zaangażowania misyjnego duchowieństwa i świeckich³¹.

Wobec współczesnego kryzysu kultury i wiary Jan Paweł II – podobnie jak Paweł VI – podkreślał potrzebę ewangelizacji kultury, ponieważ dostrzegał, że jej treści w dużej mierze sprzeczne są z Ewangelią i godzą w godność osoby ludzkiej. Tzw. nową kulturę, przesiąkniętą agnostycyzmem i relatywizmem moralnym, Ojciec Święty nazywał wprost „kulturą śmierci”³². Ewangelizację „nowej kultury” należy rozpocząć od ośrodków, w których się ona kształtuje. Te ośrodki zostają nazwane w encyklice *Redemptoris missio* „współczesnymi areopagami”. Należy do nich świat środków społecznego przekazu, przestrzeń zaangażowania na rzecz obrony praw człowieka, ochrony świata stworzonego, dziedzina badań naukowych, zaangażowania politycznego na rzecz międzyludzkiej solidarności, postępu i rozwoju³³. Areopagi współczesnego świata należy rozjaśniać światłem Ewangelii, tzn. ukazywać dziedzictwo duchowe chrześcijaństwa w taki sposób, aby odpowiadać na potrzeby człowieka, który poszukuje duchowego wymiaru życia, aby prowadzić do spotkania z żywym Bogiem w Jezusie Chrystusie. Trzeba również podkreślić, że ewangelizacja „areopagów”

²⁹ RM, nr 30.

³⁰ *Lineamenta – Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, nr 5: „Nie chodzi tu o ponowne wykonanie czegoś, co zostało źle zrobione lub się nie sprawdziło, tak jakby nowe działanie było osądzeniem poprzedniego, stwierdzeniem jego niepowodzenia. Nowa ewangelizacja nie ma być kopią pierwszej, nie chodzi tu jedynie o powtórkę, lecz o odwagę próbowania nowych dróg, w obliczu nowych okoliczności, w których Kościół ma głosić dzisiaj Ewangelię”.

³¹ Zob. Jan Paweł II, *Przekroczyć próg nadziei...*, dz. cyt., s. 92-99; A. Lewek, *Nowa ewangelizacja...*, t. I, dz. cyt., s. 41-64; *Lineamenta – Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, nr 5.

³² Zob. EE, nr 9.

³³ Zob. RM, nr 37.

dokonuje się z poszanowaniem wolności człowieka, której nigdy nie uszczupla, wręcz przeciwnie – poszerza jej wymiary dla dobra osoby i wspólnot³⁴.

Odczytując encyklikę *Redemptoris missio*, widać bardzo wyraźnie, że nowa ewangelizacja ściśle łączy się z działalnością misyjną Kościoła. W niej znajduje swoje oparcie i natchnienie, o czym nauczał Jan Paweł II:

„W dwadzieścia pięć lat od zakończenia Soboru i od ogłoszenia Dekretu o działalności misyjnej Kościoła *Ad gentes*, w piętnaście lat od Adhortacji Apostolskiej *Evangelii nuntiandi* nieodżałowanej pamięci Papieża Pawła VI pragnę, kontynuując specyficzne Magisterium moich poprzedników, wezwać Kościół do odnowy zaangażowania misyjnego. Jest ono nastawione przede wszystkim na cel wewnętrzny: odnowę wiary i życia chrześcijańskiego. Misje bowiem odnawiają Kościół, wzmacniają wiarę i tożsamość chrześcijańską, dają życiu chrześcijańskiemu nowy entuzjazm i nowe uzasadnienie. Wiara umacnia się, gdy jest przekazywana! Nowa ewangelizacja ludów chrześcijańskich znajdzie natchnienie i oparcie w oddaniu się działalności misyjnej”³⁵.

3. Nowa ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej

Nowa ewangelizacja stała się pojęciem kluczowym całego pontyfikatu Benedykta XVI. To on powołał Papieską Radę ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji³⁶. Uczynił to ogłaszając specjalny List apo-

³⁴ Zob. tamże, nr 39.

³⁵ Tamże, nr 2.

³⁶ US, s. 13: „Pośród specyficznych zadań Rady należy wymienić: 1) pogłębianie teologicznego i duszpasterskiego znaczenia nowej ewangelizacji; 2) promowanie i popieranie, w ścisłej współpracy z konferencjami episkopatów, które będą mogły posiadać struktury *ad hoc*, studium, szerzenia i wprowadzania w życie papieskiego Magisterium odnoszącego się do tematów związanych z nową ewangelizacją; 3) upowszechnianie i wspieranie inicjatyw związanych z nową ewangelizacją, realizowanych w różnych Kościołach partykularnych, i promowanie nowych, z udziałem sił obecnych w Instytutach Życia Konsekrwanego i Stowarzyszeniach Życia Apostolskiego, jak również w stowarzyszeniach wiernych i w nowych wspólnotach; 4) studiowanie i wspieranie wykorzystywania nowoczesnych form przekazu, jako narzędzi nowej ewangelizacji; 5) promowanie posługiwania się Katechizmem Kościoła Katolickiego jako zasadniczym i pełnym wykładem treści wiary dla ludzi naszych czasów”.

stolski *Ubicumque et semper*. Przypomniwał w nim, że „misja ewangelizacyjna, będąca kontynuacją dzieła upragnionego przez Pana Jezusa, jest koniecznym i niezastąpionym wyrazem najgłębszej natury Kościoła”³⁷. W ciągu wieków przybierała ona różne formy i metody, tak aby dotrzeć do umysłowości człowieka zanurzonego w konkretnym momencie dziejowym. Dziś jest skierowana w sposób szczególny do społeczeństw i kultur, które od dawna były przeniknięte Dobrą Nowiną o zbawieniu w Jezusie Chrystusie, ale na skutek różnych procesów społecznych oddaliły się od wiary. Papież ma tu na myśli dawno założone Kościoły, które na różne sposoby uległy sekularyzacji – czy to przez osłabienie praktyk religijnych, czy przez obojętność religijną prowadzącą do dechrystianizacji. Wspólnotom tym potrzebna jest „odnowa pierwszego głoszenia Ewangelii”³⁸.

Benedykt XVI zauważa, że wspomniana wyżej odnowa nie może polegać na opracowaniu jednego schematu czy formuły postępowania. Nowa ewangelizacja jest najpierw dziełem Ducha Świętego, który wskazuje Kościołowi właściwą drogę i pomaga w rozeznaniu sytuacji zastanej w danej społeczności. Od strony osoby ludzkiej konieczna jest więc przede wszystkim uległość Duchowi Świętemu i otwarcie na Jego łaskę. To On towarzyszy zarówno głoszącym Dobrą Nowinę, jak i jej odbiorcom. On również prowadzi człowieka ku osobistemu doświadczeniu Boga, które leży u podstaw owocnego głoszenia Ewangelii³⁹. Biskup Rzymu podkreśla, że „u początku bycia chrześcijaninem nie ma decyzji etycznej czy jakiejś wielkiej idei, jest natomiast spotkanie z wydarzeniem, z Osobą, która nadaje życiu nową perspektywę, a tym samym decydujące ukierunkowanie”⁴⁰. Odnosząc tę zasadę do interesującego nas zagadnienia, papież tłumaczy:

„Analogicznie nie jest podstawą wszelkiej ewangelizacji ludzki projekt ekspansji, lecz rodzi ją pragnienie podzielenia się nieocenionym darem, jaki Bóg zechciał nam uczynić, dopuszczając nas do udziału w swoim życiu”⁴¹.

O ważności omawianego zagadnienia w nauczaniu Benedykta XVI świadczy fakt, że zwołał on specjalny synod, który został poświęcony problematyce nowej ewangelizacji. Obradował on w Rzymie w dniach 7-28 października 2012 roku pod hasłem: *Nowa Ewangeliza-*

³⁷ US, s. 11.

³⁸ Tamże, s. 13.

³⁹ Tamże, s. 12-13.

⁴⁰ Benedykt XVI, Encyklika *Deus caritas est*, Kraków 2006, nr 1.

⁴¹ US, s. 13.

cja dla przekazu wiary chrześcijańskiej. Owocem prac XIII Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów jest Orędzie końcowe do ludu Bożego *Ewangelia w świecie* oraz 58 *Propozycji* do posynodalnej adhortacji apostołskiej, przekazanych Benedyktowi XVI.

Warto zauważyć, że już 4 marca 2011 roku przedstawiono przedsynodalne *Lineamenta* (wytyczne synodalne). Stanowią one swoistą syntezę świadomości eklezjalnej, dotyczącej nowej ewangelizacji. W przywołanym dokumencie podkreśla się misyjną naturę Kościoła i jego ewangelizacyjną tożsamość. Pilną potrzebę nowej ewangelizacji uzasadnia się sytuacją kulturową, na którą składają się bardzo szybkie przemiany społeczne oraz nasilające się prądy sekularyzacyjne i ateistyczne. Głębokie zeświecczenie sprawia, że człowiek utracił zdolność słuchania i rozumienia słowa Bożego, a sama Ewangelia – Dobra Nowina o zbawieniu – przestała wpływać na jego życiowe wybory.

Autorzy *Lineamenta* stwierdzają, że wspólnota eklezjalna nie może pozostać obojętna wobec zarysowanych wyzwań współczesności. Należy się z nimi skonfrontować i podjąć skuteczną apologię⁴². Oznacza to potrzebę poszukiwania „nowych sposobów bycia Kościołem”, wyężonej pracy nad kształtowaniem nowego modelu wspólnot chrześcijańskich, tak „aby być Kościołem wewnątrz aktualnych kontekstów społecznych i kulturowych, które tak bardzo się zmieniają”. Nowa ewangelizacja jest konieczna, ponieważ „tradycyjne i dobrze utrwalone wyobrażenia o ewangelizacji (...) dziś, pomimo swej pojęciowej jasności, okazują się być niewystarczające”⁴³.

W związku z tym, że chrześcijaństwo nie jest zbiorem prawd wiary i zasad moralnych, ale – co już zostało podkreślone – wyjątkową całościową relacją z Jezusem Chrystusem, celem nowej ewangelizacji i – co z tego wynika – celem przekazu wiary jest doświadczenie osobistego spotkania z Jezusem Chrystusem i zjednoczenie się z Nim⁴⁴. Podmiotem, który przekazuje wiarę, jest Kościół powszechny, przejawiający się w Kościołach lokalnych. Czyni to poprzez tworzenie w każdym miejscu i czasie warunków, aby mogło dojść do owego spotkania z Osobą Jezusa Chrystusa⁴⁵. Słuchanie słowa Bożego oraz uczestnic-

⁴² *Lineamenta – Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, nr 16.

⁴³ Tamże, nr 9.

⁴⁴ Tamże, nr 11.

⁴⁵ Tamże, nr 11: „Spodziewanym owocem tego spotkania jest wprowadzenie ludzi w relację Syna z Jego Ojcem, aby poczuć siłę Ducha. Celem przekazu wiary, celem ewangelizacji jest doprowadzenie człowieka «przez Chrystusa do Ojca w Duchu» (por. Ef 2, 18); to właśnie jest doświadczeniem nowości Boga chrześcijańskiego. W tej perspektywie przekazywać wiarę w Chrystusa

two w Eucharystii stanowią podstawowe formy, a także najlepsze sposoby przekazu wiary i jej przeżywania jako autentycznego doświadczenia duchowego. Człowiek, który spotkał w swym życiu Chrystusa, pragnie dzielić się swą wiarą z innymi. Jego własne przeżycie skłania go do misji, do głoszenia Dobrej Nowiny w sposób całkowicie wolny i radosny⁴⁶.

W końcowej części *Lineamenta* znajduje się syntetyczne podsumowanie szerokiego spojrzenia na problematykę nowej ewangelizacji zaproponowaną w omawianym dokumencie. Nadaje ono właściwą perspektywę szczegółowym rozważaniom i pozwala na lepsze poruszanie się w meandrach wieloznacznych odniesień:

„Nowa ewangelizacja nie oznacza «nowej Ewangelii», bo «Jezus Chrystus wczoraj i dziś, ten sam także na wieki» (Hbr 13,8). Nowa ewangelizacja oznacza adekwatną odpowiedź na znaki czasu, na potrzeby współczesnych ludzi i narodów, na nowe konteksty kształtujące kulturę, poprzez którą wyrazamy naszą tożsamość i poszukujemy sensu naszego istnienia. Dlatego też nowa ewangelizacja oznacza promocję kultury coraz głębiej zakorzenionej w Ewangelii; oznacza odkryć nowego człowieka, który jest w nas dzięki Duchowi danemu przez Jezusa Chrystusa i Ojca”⁴⁷.

Nowa ewangelizacja jest bez wątpienia myślą przewodnią nauczania papieża Franciszka. Jego wypowiedzi, często krótkie, proste, pozbawione teologicznych konstrukcji, mają charakter kerygmaticzny. Koncentrują się na głoszeniu podstawowego orędzia chrześcijańskiego o zbawieniu w Jezusie Chrystusie i zachęcają do osobistego doświadczenia wiary.

Programowym dokumentem trwającego pontyfikatu Franciszka wydaje się Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium* o głoszeniu Ewangelii w dzisiejszym świecie. Już w pierwszych słowach dokumentu papież zaprasza chrześcijan do rozpoczęcia nowego etapu ewangelizacji, który ma polegać na „odnowieniu swojego osobistego spotkania

---

oznacza stwarzać warunki dla wiary przemyślanej, świętowanej, przeżywanej i przemodlonej; oznacza to włączać w życie Kościoła. Jest to struktura przekazu wiary głęboko zakorzeniona w tradycji Kościoła. Do niej odwołuje się też Katechizm Kościoła Katolickiego, jak również jego kompendium. Czyni to, aby ją potwierdzić, rozważyć, na nowo zaproponować”.

⁴⁶ Zob. *Lineamenta – Nowa Ewangelizacja dla przekazu wiary chrześcijańskiej*, nr 11, 13, 25.

⁴⁷ Tamże, nr 23.

z Jezusem Chrystusem⁴⁸. Przywołując *Dokument z Aparecidy*⁴⁹, Biskup Rzymu dostrzega potrzebę „nawrócenia pastoralnego” w Kościele. Ma ono polegać na misyjnym przeobrażeniu wszystkich kościelnych struktur, na przejściu „od konserwacji do misji”⁵⁰. Kościół zaangażowany w nową ewangelizację to „Kościół wyruszający w drogę” z radością i dynamizmem właściwym Ewangelii, to „Kościół w permanentnym stanie misji”, to wspólnota ewangelizacyjna, która wychodzi do człowieka, szuka go, towarzyszy mu, skraca dystans, troszczy się o wzrost Słowa w świecie⁵¹.

Praktycznego wymiaru nowej ewangelizacji upatruje Franciszek w „wyjściu na peryferie” oraz w wyraźnej opcji na rzecz ubogich

---

⁴⁸ EG, nr 1-3.

⁴⁹ V Ogólna Konferencja Episkopatów Ameryki Łacińskiej i Karaibów, *Dokument końcowy, Aparecida 2007*, nr 365-372.

⁵⁰ Zob. J.O. Ruiz Arenas, *Dokument z Aparecidy a wskazówki pastoralne...*, art. cyt.

⁵¹ Zob. EG, nr 20-25. W nr 25 czytamy: „Kościół «wyruszający w drogę» stanowi wspólnotę misyjną uczniów, którzy podejmują inicjatywę, włączają się, towarzyszą, przynoszą owoc i świętują. [...] Wspólnota ewangelizacyjna doświadcza, że to Pan podjął inicjatywę, że On sam nas umiłował (por. 1 J 4, 10) i dlatego wie, jak kroczyć naprzód i dotrzeć na rozstaje dróg, by zaprosić wykluczonych. Żyje niewyczerpalnym pragnieniem ofiarowania miłosierdzia, będącego owocem doświadczenia nieskończonego miłosierdzia Ojca i jego udzielającej się mocy. [...] Wspólnota ewangelizacyjna przez dzieła i gesty wkracza w codzienne życie innych, skraca dystans, jeśli to konieczne – uniaża się aż do upokorzenia i bierze na siebie ludzkie życie, dotykając cierpiącego ciała Chrystusa w ludzie. W ten sposób ewangelizatorzy mają «zapach owiec», a one słuchają ich głosu. Wspólnota ewangelizacyjna staje się zatem gotowa, by «towarzyszyć». Towarzyszy ludzkości we wszystkich jej doświadczeniach, także tych dotkliwych, nierzadko długotrwałych. [...] Wspólnota ewangelizacyjna zwraca zawsze uwagę na owoce, ponieważ Pan chce, aby była płodna. Troszczy się o ziarno i nie traci spokoju z powodu kąkolów. Siewca, widząc wyrastający kąkol pośród ziarna, nie reaguje lamentując i wszczynając alarm. Znajduje sposób, by sprawić, żeby Słowo wcieliło się w konkretną sytuację i wydało owoce nowego życia, chociaż pozornie wyglądają na niedoskonałe lub niepełne. Uczeń umie ofiarować całe życie i ryzykować nim aż po męczeństwo jako świadectwo Jezusa Chrystusa, ale marzy nie o tym, by przysporzyć sobie nieprzyjaciół, ale raczej, aby Słowo zostało przyjęte i ukazało swą wyzwalającą i odnawiającą moc. Wreszcie radosna wspólnota ewangelizacyjna potrafi «świętować». Obchodzi i świętuje każde małe zwycięstwo, każdy krok naprzód w ewangelizacji. Radosna ewangelizacja staje się pięknem w liturgii pośród codziennej potrzeby pomnażania dobra. Kościół ewangelizuje i daje się ewangelizować przez piękno liturgii, która jest także celebrowaniem ewangelizacyjnej działalności oraz źródłem dawania siebie ciągle na nowo”.

i wykluczonych⁵². Peryferie – według papieża – to przede wszystkim „miejsca” pozbawione Boga, to ludzie, którzy go nie znają, ale peryferie to również marginesy społeczeństwa, obszary biedy materialnej i duchowej, to także sytuacje zagrożenia wiary, jej utraty, braku nadziei, której fundamentem jest Chrystus. Do takich „miejsz” posłany jest Kościół, aby zanieść tam Boga i nadzieję na lepszą przyszłość⁵³.

~•~

PAWEŁ RABCZYŃSKI

Ewangelizacja „ludów pochrześcijańskich”

Streszczenie

Ewangelizacja jest pierwszym i podstawowym zadaniem wspólnoty chrześcijan. Rodzi się ona z wiary w Jezusa Chrystusa – Zbawiciela świata. Chrystus założył Kościół, który w sakramentalny sposób kontynuuje Jego soteryczną misję. Wspólnota eklezjalna nieustannie musi rozpoznawać znaki czasu i dostosowywać formy przekazu wiary do mentalności współczesnego człowieka. Przyglądając się uważnie krajom i społeczeństwom z dawien dawna chrześcijańskim, można zauważyć, że wiele z nich utraciło żywy zmysł wiary i w codziennej praktyce życia oddaliło się od Ewangelii, stając się ludami „pochrześcijańskimi”. Wobec obojętności religijnej, sekularyzacji oraz praktycznego ateizmu konieczne jest podjęcie nowej ewangelizacji – nowego sposobu proklamacji Dobrej Nowiny.

Papieże: Paweł VI, Jan Paweł II, Benedykt XVI i Franciszek podejmowali problematykę nowej ewangelizacji w swym zwyczajnym nauczaniu. Podkreślali, że Kościół jest wspólnotą „ewangelizującą” i zarazem „ewangelizowaną”. Aby osoby ochrzczone doprowadzić do ponownego spotkania z Jezusem Chrystusem i przez to ożywić ich wiarę, konieczne są nowe formy oraz metody, nowy język, a także „pastoralne nawrócenia”. Nowa ewangelizacja nie może pozostać hasłem duszpasterskim. Musi stać się misją wobec człowieka i świata, nowym rodzajem głoszenia orędzia o zbawieniu wewnątrz Kościoła, a więc w pewnym sensie „samoewangelizacją” wierzących w Jezusa Chrystusa.

Słowa kluczowe: kryzys kultury, kryzys wiary, „ludy pochrześcijańskie”, nowa ewangelizacja.

⁵² Zob. EG, nr 53-60, 186-215.

⁵³ Zob. Franciszek, *Homilia podczas Mszy św. Krzyżma, Watykan, Wielki Czwartek 28.03.2013*, „L'Osservatore Romano”, wyd. pol., nr 5 (352), 2013, s. 35-36.

PAWEŁ RABCZYŃSKI
Evangelisation of the “Post-Christian Societies”

Abstract

Evangelisation is the first and most important task of the Christian community. It is rooted in the faith in Jesus Christ, the Saviour of the world. Christ founded the Church that it may carry on his soteriological mission. Therefore, it must continually read the signs of times and adjust means of spreading her faith to the mentality of her contemporaries. Close observation of some of the societies traditionally described as Christian reveals their loss of the living faith and departure from the Gospel, rendering them no longer Christian, but rather post-Christian ones. Religious indifference, secularisation and atheism must be challenged by a new evangelisation, new ways of proclaiming the Good News. The topic of the new evangelisation was addressed by the recent popes, Paul VI, John Paul II, Benedict XVI and Francis. In their ordinary teaching they stressed the fact the Church is the community of believers who both evangelise others, and are themselves evangelised. In order to bring the baptised back to Christ and rekindle their faith, new methods, language and “pastoral conversions” must be employed. New evangelisation cannot remain just another pastoral slogan. It must become a mission to man and to the world. It must be forged into a new type of the proclamation of salvation within the Church. In this sense, it must turn itself into the “self-evangelisation” of those who believe in Jesus Christ.

Keywords: crisis of culture, crisis of faith, post-Christian societies, new evangelisation.